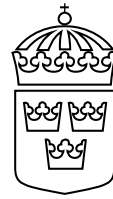

Regeringens proposition

2017/18:53

Nya regler i arbetslöshetsförsäkringen om
bland annat förtroendeuppdrag och pension

Prop.
2017/18:53

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 november 2017

Stefan Löfven

Ylva Johansson
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

I lagen om arbetslöshetsförsäkring föreslås en tydlig reglering av förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen. Det föreslås bl.a. att förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning ska jämföras med förvärvsarbete. Vidare föreslås nya enhetliga regler om samordning av arbetslöshetsersättning och pension för alla som tar ut allmän ålderspension eller annan pension som lämnas på grund av förvärvsarbete. Det föreslås att samordning ska ske endast under den tid som den sökande får pension utbetalad. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås kunna meddela föreskrifter om hur pensionen ska omräknas till dagsbelopp. Det föreslås även att det ska framgå tydligt av lagen att rätten till inkomstrelaterad ersättning förutsätter medlemskap under minst tolv sammanhängande månader. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås kunna meddela föreskrifter om vissa avbrott i medlemskapet som arbetslöshetskassan ska bortse från när medlemsvillkoret prövas.

I lagen om arbetslöshetskassor föreslås att rätten att bli medlem i en arbetslöshetskassa ska gälla till månadsskiftet före den månad då den som ansöker om medlemskap fyller 65 år. Vidare föreslås att det ska vara möjligt för en arbetslöshetskassas styrelse att delegera vissa beslut om fortsatt medlemskap till kassaföreståndaren.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 juli 2018.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	8
3	Ärendet och dess beredning	10
4	En tydlig reglering av förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen.....	11
4.1	Vissa förtroendeuppdrag ska jämföras med förvärvsarbete.....	11
4.2	Förtroendeuppdrag vid varning och avstängning	15
4.3	Förtroendeuppdrag efter fränkännande	16
5	En förbättrad samordning av arbetslöshetsersättning och pension	17
6	Sammanhängande medlemskap som villkor för inkomstrelaterad ersättning	20
7	Förlängd rätt till inträde i arbetslöshetskassan	22
8	Delegering av beslut om fortsatt medlemskap	25
9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	27
10	Konsekvenser.....	28
10.1	Konsekvenser för statens budget	28
10.2	Konsekvenser för arbetslöshetskassorna	29
10.3	Konsekvenser för jämställdheten	29
10.4	Konsekvenser för kommunerna.....	29
10.5	Konsekvenser för företag	30
10.6	Konsekvenser för enskilda	30
10.7	Konsekvenser ur ILO-perspektiv	30
10.8	Övriga konsekvenser	30
11	Författningskommentar	31
11.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	31
11.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor	34
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian (Ds 2016:47)	35
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	36
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	41
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	42

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 27 och 33 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 7, 26, 31, 32, 44 a och 46 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 13 b och 44 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

7 §²

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som *har* varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv *sammanhängande* månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan *har* uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vissa avbrott i medlemskapet som arbetslöshetskassan ska bortse från när medlemsvillkoret prövas.

13 b §

Med förvärvsarbete jämställs även tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning.

För tid då en sökande med förtroendeuppdrag har varit ledig

¹ Senaste lydelse av 27 § 2002:205.

² Senaste lydelse 2009:667.

26 §³

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 §, 27 a § eller 30 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst.

– 80 procent under de första 200 dagarna av ersättningsperioden, och

– 70 procent under resten av ersättningsperioden.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning ska lämnas ska dag då en sökande fått aktivitetsstöd för deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program jämföras med ersättningsdag enligt denna lag. Dagar före den 1 januari 2007 beaktas inte.

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 a eller 30 §, lämnas dagpenning med ett belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst:

– 80 procent under de första 200 dagarna av ersättningsperioden, och

– 70 procent under resten av ersättningsperioden.

31 §⁴

Får en sökande med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26–30 §§ och ersättningen.

Om en sökande med anledning av arbetslöshet fortlöpande får ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26 och 27 a–30 §§ och ersättningen.

32 §

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning enligt 27 § skall minskas med 1/260 av års pensionen. Motsvarande avdrag skall göras på dagpenning i form av grundbelopp, om den sökande tillerkänts ålderspension eller annan pension på sätt som anges i 27 §.

Om en sökande får allmän ålderspension eller annan pension som lämnas på grund av förvärvsarbete, ska dagpenningen minskas med pensionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om hur pensionen ska omräknas till dagsbelopp.

³ Senaste lydelse 2012:413.

⁴ Senaste lydelse 2009:666.

44 a §⁵

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning enligt 43–43 b §§.

Med lämpligt arbete i 43 och 43 a §§ och med anställning i 43 a § avses inte förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning.

44 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning enligt 43–43 b §§.

46 b §⁶

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. I beslutet ska denna tidpunkt anges.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ eller förtroendeuppdrag som avses i 13 b §.

1. Denna lag träder i kraft den 2 juli 2018.

2. Bestämmelserna i 26, 31 och 32 §§ i den äldre lydelsen och bestämmelserna i de upphävda 27 och 33 §§ gäller fortfarande för arbetslöshetsersättning som avser tid före ikraftträdandet.

⁵ Senaste lydelse 2013:152.

⁶ Senaste lydelse 2013:152.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att 34 och 47 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 34 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §¹

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som vid ansökningstillfället förvärvsarbetar och uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa, om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade. *Rätt att bli medlem har dock inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år.*

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som vid ansökningstillfället förvärvsarbetar och uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa, om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade.

Den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa har dock inte rätt att bli medlem.

Rätten att bli medlem gäller till månadsskiftet före den månad då den som ansöker om medlemskap fyller 65 år.

34 a §²

När medlemskap i en arbetslöshetskassa beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad då ansökan om medlemskap gjordes.

47 §

En arbetslöshetskassas styrelse får medge att en medlem får fortsätta att vara medlem, även om medlemmen låtit bli att inom den tid som

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Tidigare 34 a § upphävd genom 2009:665.

framgår av 45 § anmäla ett förhållande som befrielse från betalnings- Prop. 2017/18:53
skyldighet kan grundas på.

Om det finns särskilda skäl, får styrelsen även i andra fall än som sägs i första stycket besluta att en medlem får fortsätta att vara medlem även om medlemmen inte inom den tid som framgår av 45 § betalat medlemsavgiften eller ett särskilt uttaxerat belopp.

En kassaföreståndare får, efter uppdrag från styrelsen, fatta beslut i ärenden som avses i första och andra styckena, utom när det gäller omprövning.

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2018.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen tillsatte under 2010 en parlamentarisk utredning (Parlamentariska socialförsäkringsutredningen). Utredningen har sett över olika frågor inom bl.a. arbetslöshetsförsäkringen. I delbetänkandena I gränslandet – Social trygghet vid gränsarbete i Norden (SOU 2011:74) och Pensionärers och förtroendevaldas ersättningsrätt i arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64) samt i slutbetänkandet Mer trygghet och bättre försäkring (SOU 2015:21) har utredningen lämnat förslag på ändringar i bl.a. lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Arbetsmarknadsdepartementet beslutade under våren 2015 om en översyn som delvis omfattar frågor som den parlamentariska socialförsäkringsutredningen tidigare utrett (A 2015:B). Promemorian Nya regler i arbetslöshetsförsäkringen om bland annat förtroendeuppdrag och uttag av pension (Ds 2016:47) är ett led i den översynen.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Arbetsmarknadsdepartementet (dnr A2016/02514/A).

Riksdagen beslutade den 23 mars 2005 att i enlighet med arbetsmarknadsutskottets förslag (bet. 2004/05:AU4 punkt 7, rskr. 2004/05:181) tillkännage för regeringen att regeringen närmare ska överväga frågan om ersättningsrätt m.m. för personer med förtroendeuppdrag och återkomma till riksdagen om detta. Riksdagens tillkännagivande behandlas i avsnitt 4.1. Regeringen anser att tillkännagivandet är slutbehandlat genom förslagen i denna proposition.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 juni 2017 att inhämta Lagrådets yttrande över regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

I propositionen lämnas även förslag på vissa ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

4 En tydlig reglering av förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen

4.1 Vissa förtroendeuppdrag ska jämföras med förvärvsarbete

Regeringens förslag: Med förvärvsarbete jämföras även tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning.

Tid då en sökande med förtroendeuppdrag har varit ledig med helt eller delvis bibehållen lön ska fortfarande anses som förvärvsarbete enligt den nuvarande bestämmelsen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian saknas en bestämmelse som tydliggör vad som ska gälla för tid då en sökande med förtroendeuppdrag har varit ledig med helt eller delvis bibehållen lön. Promemorians förslag har också en något annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser tillstyrker eller är positiva till förslaget, däribland *Landsorganisationen i Sverige*, *Sveriges akademikers centralorganisation*, *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* och *Sveriges Kommuner och Landsting*. Några remissinstanser, bl.a. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* och *Tjänstemännens Centralorganisation*, anser att kretsen av de förtroendeuppdrag som ska jämföras med förvärvsarbete bör vidgas. *Förvaltningsrätten i Stockholm* framhåller att domstolen gärna hade sett en mer omfattande utredning som utgår från de förutsättningar som redan har formulerats i domstolspraxis och menar att det inte framstår som helt klart att förslaget är det mest ändamålsenliga. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att det är oklart om den föreslagna lagstiftningen är uttömmande eller om det fortfarande finns utrymme i rättstillämpningen för att andra förtroendeuppdrag ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att det bör tydliggöras om förslaget även omfattar styrelseledamöter m.fl. i kommunala företag som ges motsvarande rätt till ledighet från anställning som förtroendevalda. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att det bör förtydligas att arbetsgivarintyg ska utfärdas för förtroendeuppdrag som jämföras med förvärvsarbete. *Tjänstemännens Centralorganisation* framhåller att förtroendevalda som blir arbetslösa bör undantas från regleringen om deltidsbegränsning. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att det finns behov av vissa förtydliganden på förordnings- och föreskriftsnivå. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* nämner föreskrifter om beräkning av normalarbetstid och dagsförtjänst.

Behovet av reglering

Arbetslöshetsförsäkringen omfattar alla som förvärvsarbetar, både arbetstagare och företagare. Försäkringen består av två delar. En allmän del, grundförsäkringen, och en frivillig del som ger ersättning baserad på den sökandes inkomst, inkomstbortfallsförsäkringen. Både grundförsäkringen och inkomstbortfallsförsäkringen förutsätter bl.a. att sökanden uppfyller ett arbetsvillkor. Med arbetsvillkor avses att sökanden under en ramtid av tolv månader har förvärvsarbetat i viss omfattning, se 12 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Som tid med förvärvsarbete anses även sådan tid som anges i 13 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, t.ex. tid med semester. Dessutom kan, under vissa förutsättningar, tid med exempelvis föräldrapenningförmån enligt socialförsäkringsbalken jämnas med förvärvsarbete, se 13 a § samma lag.

Förtroendeuppdrag förekommer inom flera olika områden och med vitt skilda syften. Uppdragens utformning skiljer sig åt avseende karaktär, omfattning och det sätt på vilket ersättning lämnas. De vanligaste förtroendeuppdragen är politiska och fackliga. Utöver detta finns t.ex. uppdrag inom trossamfund och ideella föreningar eller uppdrag som nämndeman och god man.

I lagen om arbetslöshetsförsäkring finns ingen särskild reglering när det gäller förtroendeuppdrag. Enligt 13 § första stycket 2 lagen om arbetslöshetsförsäkring anses dock tid då en sökande varit ledig med helt eller delvis bibehållen lön som tid med förvärvsarbete. Denna allmänna bestämmelse kan omfatta även vissa förtroendevalda, exempelvis sådana fackliga förtroendemän som bedriver facklig verksamhet på den egna arbetsplatsen.

Tid med förtroendeuppdrag då den förtroendevalde inte har varit ledig med bibehållen lön jämnas i praxis, under vissa förutsättningar, med förvärvsarbete. Bedömningen av om ett förtroendeuppdrag som inte omfattas av 13 § första stycket 2 är att jämnas med förvärvsarbete avgörs efter en bedömning av flera omständigheter, t.ex. uppdragets karaktär, omfattning och arvodering. Detta medför att den som har ett förtroendeuppdrag kan ha svårt att förutse hur åtagandet kan påverka rätten till arbetslöshetsersättning. Avsaknaden av reglering av förtroendevaldas ersättningsrätt kan även medföra en risk för att arbetslöshetskassorna hanterar liknande fall på olika sätt.

Den som utför ett förtroendeuppdrag gör en betydelsefull insats i samhället och det är viktigt att enskilda, så långt det är möjligt, kan förutse hur ett sådant åtagande påverkar möjligheten att få arbetslöshetsersättning. Regeringen anser det därför angeläget att detta tydliggörs.

Förtroendeuppdrag som ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen

I promemorian föreslås att lagen om arbetslöshetsförsäkring ska omfatta sådana förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning. Det gäller t.ex. nämndemän, riksdagsledamöter, förtroendevalda i kommuner eller landsting, fackligt förtroendevalda och skyddsombud.

Några remissinstanser anser att kretsen av de uppdrag som ska omfattas av regleringen bör vidgas. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa*

anser att uppdrag som till sin natur uppvisar stora likheter med ett reguljärt förvärvsarbete bör omfattas av regleringen. *Tjänstemännens Centralorganisation* anser att det bör vara möjligt med en vidare tolkning av begreppet förtroendeuppdrag så att det omfattar fler förtroendeuppdrag än sådana som ger laglig rätt till ledighet. *LO-TCO Rättskydd AB* framhåller att det kan finnas ett omfattande samhällsintresse av att även låta bestämmelsen omfatta personer med förtroendeuppdrag som inte omfattas av ledighetslagstiftning. *Förvaltningsrätten i Stockholm* framhåller att domstolen gärna hade sett en mer omfattande utredning i frågan om lagkonstruktion som utgår från de förutsättningar som redan formulerats i domstolspraxis. Enligt domstolen är det inte uteslutet att en högre grad av förutsebarhet hade kunnat nås utan en avgränsning till endast vissa förtroendeuppdrag. Domstolen menar att alternativa lösningar inte har utretts tillräckligt och att det därför inte framstår som helt klart att den särreglering som föreslås i promemorian är den mest ändamålsenliga.

Regeringen anser att den som åtar sig ett förtroendeuppdrag måste kunna förutse hur åtagandet påverkar rätten till arbetslöshetsersättning. Det är därför viktigt att regleringen blir tydlig för den enskilde.

Mot bakgrund av att förtroendeuppdrag varierar vad gäller karaktär, omfattning och arvodering är det svårt att konstruera en reglering som omfattar samtliga förtroendeuppdrag. Frågan har utretts i flera omgångar. I betänkandet Större ekonomisk trygghet för förtroendevalda (SOU 2011:54) och delbetänkandet av Parlamentariska socialförsäkringsutredningen (SOU 2013:64) lämnades olika förslag på lösningar för förtroendevalda i arbetslöshetsförsäkringen. I båda förslagen identifierades förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning som en lämplig kategori uppdrag att reglera.

Regeringen konstaterar att de förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning har getts ett särskilt skydd av lagstiftaren. Det är också en grupp som är klart avgränsad, vilket bör ge goda möjligheter för en enskild att förutse om det egna förtroendeuppdraget omfattas. Regeringen finner det därför lämpligt att låta förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning omfattas av arbetslöshetsförsäkringen och föreslår att detta regleras i lag. Förslaget syftar till att särskilt reglera förtroendeuppdrag. Styrelseledamöter i kommunala företag och andra som har rätt till ledighet enligt 4 kap. 11 § andra stycket kommunallagen är inte förtroendevalda enligt definitionen i 4 kap. 1 § samma lag.

Tid med förtroendeuppdrag som enligt 13 § första stycket 2 lagen om arbetslöshetsförsäkring anses som tid med förvärvsarbete bör även fortsättningsvis omfattas av den bestämmelsen. En bestämmelse som tydliggör detta bör införas.

Arbetslöshetskassornas samorganisation och *Förvaltningsrätten i Stockholm* framför att det är oklart om den föreslagna lagstiftningen är uttömmande eller om det fortfarande finns utrymme i rättstillämpningen för att andra förtroendeuppdrag ska omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Förvaltningsrätten bedömer att de förtroendeuppdrag som inte ges en särställning i lag även i fortsättningen får bedömas enligt de regler som formulerats i praxis. Domstolen anser att även sådana

förtroendeuppdrag kan behöva beaktas vid utformningen av särskilda regler för förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen.

Regeringens förslag syftar till att åstadkomma en större förutsebarhet för enskilda. För att det klart ska framgå av lagen vilka förtroendeuppdrag som omfattas bör regleringen vara uttömmande. Tid med förtroendeuppdrag som inte anses vara tid med förvärvsarbete enligt 13 § första stycket 2 lagen om arbetslöshetsförsäkring, och som inte heller enligt lag ger rätt till ledighet från anställning, kommer därför inte att omfattas av arbetslöshetsförsäkringen.

Tid med förtroendeuppdrag ska jämföras med förvärvsarbete

Nuvarande tillämpning innebär att förtroendeuppdrag som inte omfattas av 13 § första stycket 2 lagen om arbetslöshetsförsäkring, under vissa förutsättningar, jämföras med förvärvsarbete. De förtroendeuppdrag som nu föreslås omfattas av arbetslöshetsförsäkringen bör enligt regeringen lämpligen hanteras på samma sätt. Det finns då goda förutsättningar för en enkel övergång både för tillämpare och för de förtroendevalda som omfattas av förslaget och som redan i dag får använda sig av tid med förtroendeuppdrag för att kvalificera sig för rätt till arbetslöshetsersättning.

Regeringen föreslår att det i lagen införs en tydlig bestämmelse om att tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning ska jämföras med förvärvsarbete. Bestämmelsen bör lämpligen placeras i anslutning till befintliga bestämmelser om tid som jämföras med förvärvsarbete och utformas på ett sätt som anknyter till formuleringarna i dessa bestämmelser.

Regeringen anser att det av den föreslagna bestämmelsen bl.a. följer att förtroendeuppdrag ska behandlas som förvärvsarbete när normalarbetstid och dagsförtjänst fastställs och att ytterligare reglering inte behövs. De frågor som i övrigt kan uppkomma får hanteras i tillämpningen.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser att det bör förtydligas i lagen att arbetsgivarintyg ska utfärdas för förtroendeuppdrag som jämföras med förvärvsarbete. Regeringen bedömer att någon särskild reglering inte är nödvändig.

Tjänstemännens Centralorganisation påpekar att den begränsning i ersättningsrätten som finns för personer som utför deltidsarbete under veckor då de i övrigt är arbetslösa medför att en person med förtroendeuppdrag på deltid kommer att bli tvungen att lämna sitt uppdrag när tiden med deltidsersättning är slut, för att kunna fortsätta få arbetslöshetsersättning. Organisationen anser att förtroendevalda som blir arbetslösa bör undantas från deltidsbegränsningen.

Regeringen anser att de förtroendeuppdrag som ska jämföras med förvärvsarbete som huvudregel bör behandlas på samma sätt som förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringen. Om förtroendeuppdrag inte skulle omfattas av deltidsbegränsningen, skulle den som utför ett förtroendeuppdrag i tillräcklig omfattning för att uppfylla ett nytt arbetsvillkor i princip kunna använda arbetslöshetsersättningen som ekonomiskt stöd under obegränsad tid. En sådan särbehandling av förtroendevalda är enligt regeringens bedömning inte motiverad. Regeringen anser

därför att förtroendeuppdrag som ska jämföras med förvärvsarbete inte ska undantas från regleringen om deltidsbegränsning.

Genom regeringens förslag kommer den som åtar sig ett förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning, t.ex. ett politiskt sådant, att kunna använda tiden med förtroendeuppdrag för att kvalificera sig för rätt till arbetslöshetsersättning. Regeringen anser att den genom förslaget har tillgodosett riksdagens tillkännagivande från den 23 mars 2005 (bet. 2004/05:AU4 punkt 7, rskr. 2004/05:181) om att regeringen närmare skulle överväga frågan om ersättningsrätt m.m. för personer med förtroendeuppdrag och återkomma till riksdagen om detta. Tillkännagivandet är därmed slutbehandlat.

4.2 Förtroendeuppdrag vid varning och avstängning

Regeringens förslag: Förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning ska inte anses utgöra lämpligt arbete när bestämmelserna om varning och avstängning från rätt till arbetslöshetsersättning tillämpas.

En sökande som utan godtagbart skäl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att ett sådant förtroendeuppdrag inte har kommit till stånd ska inte stängas av från rätt till ersättning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås bl.a. en annan placering av bestämmelsen.

Remissinstanserna: Merparten av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker eller är positiva till det. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Landsorganisationen i Sverige* anser att förslaget bör omfatta även bestämmelsen om avstängning när en person utan giltig anledning lämnat eller på grund av otillbörligt uppträdande skilts från sitt arbete. Även *Kammarrätten i Göteborg* har synpunkter på att förslaget inte omfattar den bestämmelsen. *Försäkringskassan* anser att det för aktivitetsstödet bör införas bestämmelser motsvarande de föreslagna bestämmelserna i lagen om arbetslöshetsförsäkring, om regeringen avser att harmonisera regelverken.

Skälen för regeringens förslag: I 43 och 43 a §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om varning och avstängning från rätt till arbetslöshetsersättning. En sökande ska varnas bl.a. om han eller hon utan godtagbart skäl inte sökt anvisat lämpligt arbete eller inte aktivt sökt lämpliga arbeten. Om sökanden missköter arbetssökandet vid upprepade tillfällen inom samma ersättningsperiod, ska han eller hon stängas av från rätt till ersättning. Vidare ska en sökande stängas av från rätt till ersättning om han eller hon utan godtagbart skäl avvisat ett erbjudet lämpligt arbete. Detsamma gäller om en sökande utan godtagbart skäl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att en anställning inte kommit till stånd.

I 44 § samma lag finns bestämmelser om när ett arbete ska anses lämpligt. När det gäller frågan om förtroendeuppdrag som enligt lag ger

rätt till ledighet från anställning ska anses utgöra lämpligt arbete vid varning och avstängning från rätt till ersättning, konstaterar regeringen följande. De förtroendeuppdrag som omfattas av den föreslagna bestämmelsen är i regel fackliga eller politiska uppdrag. Sådana förtroendeuppdrag ställer normalt sett krav på att den som åtar sig uppdraget också delar de värderingar som råder inom dessa organisationer. Det bedöms därför vara principiellt olämpligt att en person ska kunna drabbas av varning eller avstängning om han eller hon tackar nej till ett sådant uppdrag. Regeringen anser därför att dessa förtroendeuppdrag inte bör anses utgöra lämpligt arbete när bestämmelserna om varning och avstängning från rätt till ersättning tillämpas. Regeringen anser vidare att en sökande som utan godtagbart skäl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att ett sådant förtroendeuppdrag inte kommit till stånd inte bör stängas av från ersättning. Det bör införas en bestämmelse som tydliggör detta. Bestämmelsen bör lämpligen placeras i anslutning till regleringen om lämpligt arbete, dvs. i 44 a §. Den befintliga bestämmelsen i paragrafen, en nödvändig upplysningsbestämmelse, bör därför flyttas och samtidigt justeras redaktionellt.

I 43 b § lagen om arbetslöshetsförsäkring finns en bestämmelse om att en sökande ska stängas av från ersättning om han eller hon utan giltig anledning lämnat, eller på grund av otillbörligt uppträdande skilts från, sitt arbete. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Landsorganisationen i Sverige* anser att förtroendeuppdrag bör undantas även vid tillämpningen av 43 b §. *Kammarrätten i Göteborg* anser att det finns skäl att överväga om det är önskvärt att i detta avseende göra skillnad på om en person har tackat nej till ett framtida förtroendeuppdrag eller har lämnat ett pågående uppdrag.

Regeringen anser att undantag från huvudregeln att förtroendeuppdrag ska jämföras med förvärvsarbete bör göras restriktivt. En person som har ett förtroendeuppdrag har i samband med åtagandet bedömt uppdraget som lämpligt. Att lämna ett pågående förtroendeuppdrag kan därför inte likställas med att en person tackar nej till ett förtroendeuppdrag. Regeringen anser därmed att det saknas skäl för att göra undantag för en person som utan giltig anledning lämnat eller på grund av otillbörligt uppträdande skilts från sitt förtroendeuppdrag.

Frågan om det finns ett behov av motsvarande ändringar när det gäller aktivitetsstödet får övervägas i det fortsatta arbetet.

4.3 Förtroendeuppdrag efter fränkännande

Regeringens förslag: En sökande som har fränkants rätt till arbetslöshetsersättning ska, för att ersättning på nytt ska utbetalas, kunna tillgodoräkna sig dagar med utfört förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag med undantag för mindre redaktionella ändringar.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker eller är positiva till det.

Skälen för regeringens förslag: I 46–46 b §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om fränkande av rätt till ersättning. Fränkande innebär att den sökandes ersättningsrätt upphör under ett visst antal dagar. Av 46 § lagen om arbetslöshetsförsäkring framgår det bl.a. att den som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning, ska fränkans rätt till ersättning. Ett beslut om fränkande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar, se 46 a § samma lag.

Enligt 46 b § lagen om arbetslöshetsförsäkring ska den som har fränkans rätt till arbetslöshetsersättning, för att på nytt få ersättning utbetald, utföra förvärvsarbete under 80 dagar. I denna proposition föreslås att tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning ska jämföras med förvärvsarbete när rätten till arbetslöshetsersättning prövas. Dagar med sådana förtroendeuppdrag bör enligt regeringen därför kunna tillgodoräknas även för att på nytt få ersättning efter ett beslut om fränkande. Detta bör uttryckligen framgå av den aktuella bestämmelsen.

5 En förbättrad samordning av arbetslöshetsersättning och pension

Regeringens förslag: De nuvarande bestämmelserna om samordning av arbetslöshetsersättning och pension ersätts av en ny bestämmelse som anger att om en sökande får allmän ålderspension eller annan pension som lämnas på grund av förvärvsarbete, ska dagpenningen minskas med pensionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om hur pensionen ska omräknas till dagsbelopp.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget, däribland *Landsorganisationen i Sverige*, *Sveriges akademikers centralorganisation* och *Svenskt Näringsliv*, tillstyrker eller är positiva till det. *Inspektionen för socialförsäkringen* tillstyrker men menar att både nuvarande ordning och promemorians förslag kan få negativa konsekvenser för personer som vill kombinera deltidsarbete med pensionsuttag motsvarande deltid. *PTK*, *Tjänstemännens Centralorganisation* och *Sveriges akademikers centralorganisation* anser att det är viktigt att omräkningsreglerna utformas så att samordningen inte får orimliga effekter för den enskilde. *LO-TCO Rättsskydd AB* påpekar att det kan vara svårt att stoppa utbetalningar av tjänstepension och att om syftet är att få fler äldre att arbeta tills de är 65 år är det inte säkert att detta syfte uppnås. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* önskar bl.a. förtydliganden av vissa föreskrifter.

Skälen för regeringens förslag*Nuvarande samordningsregler*

I lagen om arbetslöshetsförsäkring och förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring finns bestämmelser om hur arbetslöshetsersättning och uttag av pension ska samordnas. Syftet med samordningen är att undvika överkompensation. Hur samordning sker beror på vilken typ av pension den enskilde tar ut.

För den som har inkomstrelaterad ersättning och har tillerkänts allmän ålderspension eller annan pension som har lämnats med anledning av förvärvsarbete, sker samordningen i två steg. Samordningen sker dels genom att dagpenningen lämnas med 65 procent av den arbetssökandes genomsnittliga dagsförtjänst enligt 27 § lagen om arbetslöshetsförsäkring, dels genom att dagpenningen minskas med 1/260 av det pensionsbelopp som den arbetssökande får per år enligt 32 § samma lag. För den som har ersättning från grundförsäkringen sker samordningen endast genom avdrag på dagpenningen enligt 32 §.

Om den arbetssökande har tillerkänts tjänstepension och inte samtidigt får inkomstgrundad ålderspension enligt socialförsäkringsbalken, sker samordningen endast i ett steg. Regeringen har med stöd av 33 § lagen om arbetslöshetsförsäkring föreskrivit att minskningen i sådant fall ska göras med 1/22 av pensionsbeloppet om pensionen anges i belopp per månad och med 1/260 av pensionsbeloppet om pensionen anges i belopp per år, se 5 § förordningen om arbetslöshetsförsäkring.

För en sökande som har tillerkänts pension fortsätter samordningen även om pensionsuttaget återkallas (se rättsfallet HFD 2011 ref. 32). I målet ansåg Högsta förvaltningsdomstolen att både syftet med bestämmelserna, som det angivits i förarbetena, och bestämmelsernas ordalydelse talar för att det förhållandet att pensionsuttaget återkallats inte innebär att pensionen inte längre ska anses tillerkänd och att samordningen ska upphöra.

En ny modell för samordning av arbetslöshetsersättning och uttag av pension

Nuvarande samordningsregler vid uttag av pension medför att minskningen av dagpenningen för många sökande blir oproportionerlig i förhållande till pensionsuttaget.

Samordningsbestämmelserna bör enligt regeringen inte medföra att enskilda hamnar i en sämre ekonomisk situation när de får arbetslöshetsersättning och tar ut pension än om de bara får arbetslöshetsersättning.

Mot denna bakgrund anser regeringen att den som har inkomstrelaterad ersättning inte längre bör få sin dagsförtjänst reducerad till 65 procent innan dagpenningen minskas med pensionen.

Det finns inte heller något skäl som talar för att minskningen ska göras på olika sätt beroende på om den enskilde tar ut allmän ålderspension eller tjänstepension. Arbetslöshetsersättningen och uttaget av pension bör i stället samordnas enligt samma princip för alla som tar ut ålderspension eller annan pension på grund av förvärvsarbete.

Regeringen föreslår därför att nuvarande samordningsbestämmelser ersätts av en bestämmelse om att arbetslöshetsersättning och uttag av

pension ska samordnas på ett enhetligt sätt genom att den arbetssökandes dagpenning minskas med pensionen.

Inspektionen för socialförsäkringen framhåller att både nuvarande ordning och promemorians förslag kan få negativa konsekvenser för personer som vill kombinera deltidsarbete med pensionsuttag motsvarande deltid. Vid arbetslöshet baseras dessa personers arbetslöshetsersättning på en deltidsinkomst, vilket kan innebära att en stor del av ersättningen försvinner när den räknas av mot den uttagna pensionen.

Regeringen konstaterar att samordningsbestämmelserna endast reglerar hur en sökandes dagpenning påverkas av pensionsuttag. Vad som ska ligga till grund för beräkningen av dagpenningen framgår av andra bestämmelser i lagen om arbetslöshetsförsäkring och behandlas inte i denna proposition. Regeringen bedömer dock att den föreslagna samordningen bör gynna även personer som är deltidsarbetslösa och tar ut pension.

En del remissinstanser har lämnat synpunkter som har med förordningsreglering eller föreskrifter att göra. Vissa, *PTK*, *Tjänstemännens Centralorganisation* och *Sveriges akademikers centralorganisation*, framhåller vikten av att reglerna om hur pension ska omräknas till dagsbelopp inte får orimliga effekter för den enskilde. *PTK* anger som exempel att engångsutbetalningar som avser hela pensionsrätter inte bör innebära att arbetslöshetsersättningen minskar i orimlig mån.

Med tanke på att pension kan beräknas och utbetalas på olika sätt, exempelvis som månads- eller årsbelopp, behövs det, som remissinstanserna framhåller, detaljerade föreskrifter om hur pensionen ska räknas om till dagsbelopp. Regeringen bedömer det därför lämpligt att det av lagen framgår att sådana kompletterande bestämmelser kan meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen tar med sig lämnade synpunkter i det fortsatta arbetet.

Samordning ska ske endast under tid när sökanden får pension

Tillämpningen av nuvarande bestämmelser innebär att avdrag på dagpenningen görs även efter det att den enskilde har upphört med sitt pensionsuttag. Detta medför att personer som har tagit ut en blygsam del av sin pension hamnar i en ekonomiskt försämrad situation som dessutom är oåterkallelig.

Regeringen anser att det inte är rimligt att den som en gång har påbörjat ett pensionsuttag men sedan återkallat det beslutet inte åter ska kunna ställa sig helt till arbetsmarknadens förfogande. En person som tar ut en del av sin pension under arbetslösheten och till följd av det får sin arbetslöshetsersättning minskad permanent har dessutom få incitament att avsluta sitt uttag och helt koncentrera sig på omställning till nytt arbete. Regeringen föreslår därför att det som ska vara avgörande för om arbetslöshetsersättningen ska minskas inte är att pension har tillerkänts utan att pension utbetalas. Det bör framgå av lagen att det är när en sökande får pension som dagpenningen ska minskas.

LO-TCO Rättsskydd AB påpekar att det kan vara svårt att stoppa utbetalningar av tjänstepension och att om syftet är att få fler äldre att arbeta till 65 år är det inte säkert att detta uppnås. Regeringen är medveten om de påtalade svårigheterna som bl.a. har behandlats i betänkan-

6 Sammanhängande medlemskap som villkor för inkomstrelaterad ersättning

Regeringens förslag: Det ska tydligt framgå av lagen att rätten till inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning förutsätter medlemskap i en arbetslöshetskassa under minst tolv sammanhängande månader.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om vissa avbrott i medlemskapet som arbetslöshetskassan ska bortse från när medlemsvillkoret prövas.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås bl.a. att upplysningsbestämmelsen ska ha en annan placering.

Remissinstanserna: Merparten av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget tillstyrker eller är positiva till det, däribland *Arbetslöshetskassornas samorganisation*, *Landsorganisationen i Sverige* och *Sveriges akademikers centralorganisation*. *Förvaltningsrätten i Stockholm* påpekar att vissa kortare avbrott i rättstillämpningen har bedömts inte påverka rätten till inkomstrelaterad ersättning och anser att utrymmet för att göra sådana undantag blir avsevärt mindre med den föreslagna regleringen. Domstolen anser också att det kan ifrågasättas om inte vissa allmänna förutsättningar för avsteg från huvudregeln ska framgå redan i lag. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser att det kan finnas anledning att tydliggöra om uteslutning och utträde på grund av bristande betalning innebär avbrott i medlemskapet när en sökande omedelbart efter uteslutningen eller utträdet blir medlem i en arbetslöshetskassa igen.

Skälen för regeringens förslag

Ett uttryckligt krav på sammanhängande medlemskap

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas enligt 7 § lagen om arbetslöshetsförsäkring till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader och som efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt ett arbetsvillkor. Detta krav på en viss tids medlemskap kallas medlemsvillkor. I tillämpningen har medlemsvillkoret ansetts innebära att medlemstiden om minst tolv månader ska vara obruten, se t.ex. HFD 2012 ref. 14. Detta framgår emellertid inte uttryckligen av lagens ordalydelse.

Enligt regeringen är det av stor vikt att det är förutsebart för den enskilde vad som krävs för att medlemsvillkoret ska vara uppfyllt och för att inkomstrelaterad ersättning ska kunna lämnas. Det bör därför uttryckligen framgå av lagen att rätten till inkomstrelaterad ersättning förutsätter

Möjlighet att meddela föreskrifter om avbrott i medlemskap

Regeringen anser att det vid prövningen av medlemsvillkoret kan finnas behov av att kunna bortse från vissa avbrott i medlemskapet. Avbrott i ett medlemskap kan t.ex. uppstå när en sökande arbetar i eller flyttar mellan olika medlemsstater inom EU.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (förordning nr 883/2004) möjliggör, under vissa förutsättningar, att perioder som fullgjorts i en medlemsstat tillgodoräknas när rätten till bl.a. arbetslöshetsförmåner i en annan medlemsstat prövas. Det är vanligt att försäkringsperioder som fullgjorts i andra medlemsstater likställs med medlemstid vid prövning av medlemsvillkoret, trots att det finns avgörande skillnader mellan försäkringsperioder och medlemstid. Försäkringsperioder är t.ex. kopplade till anställning medan medlemskapet i en svensk arbetslöshetskassa är att betrakta som ett föreningsmedlemskap. Tillämpningen medför att uppehåll i försäkringsperioden likställs med avbrott i medlemstiden när medlemsvillkoret prövas.

Bestämmelserna i förordning nr 883/2004 syftar till att säkerställa social trygghet för den som rör sig inom unionen. Det är regeringens uppfattning att det inte är rimligt att enskilda hamnar utanför den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen på grund av att de använder sin fria rörlighet. Det kan även i andra situationer uppstå avbrott som bör kunna läkas. Enligt regeringen bör bestämmelsen om medlemskap i tolv sammanhängande månader därför kompletteras med en möjlighet att göra undantag för vissa avbrott som arbetslöshetskassan ska bortse från när medlemsvillkoret prövas.

Förvaltningsrätten i Stockholm anser att det kan ifrågasättas om inte vissa allmänna förutsättningar för avsteg från huvudregeln ska framgå redan i lag. Regeringen anser att bestämmelser om undantag för avbrott i medlemskapet bör kunna följas upp och snabbt anpassas till förändringar i andra regelverk eller domstolspraxis på nationell nivå och EU-nivå. För att uppnå sådan flexibilitet föreslås en bestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om vissa avbrott i medlemskapet som arbetslöshetskassan ska bortse från när medlemsvillkoret prövas. Genom en sådan nödvändig upplysningsbestämmelse ges förutsättningar att på förordningsnivå införa bestämmelser som leder till en mer förutsebar hantering av avbrott i medlemskapet än vad som i dag är fallet. Bestämmelsen bör placeras i samma paragraf som huvudregeln om sammanhängande medlemskap.

Arbetslöshetskassornas samorganisation menar att det kan finnas anledning att tydliggöra om uteslutning och utträde på grund av bristande betalning innebär avbrott i medlemskapet när en sökande omedelbart efter uteslutningen eller utträdet blir medlem i en arbetslöshetskassa igen.

Regeringen konstaterar att det finns domstolspraxis på vad som ska anses utgöra avbrott i ett medlemskap och har inte för avsikt att närmare reglera frågan.

7 Förlängd rätt till inträde i arbetslöshetskassan

Regeringens förslag: Rätten att bli medlem i en arbetslöshetskassa ska gälla till månadskiftet före den månad då den som ansöker om medlemskap fyller 65 år.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian kopplas dock rätten att bli medlem till bestämmelsen om när medlemskap i en arbetslöshetskassa upphör utan uppsägning, så att rätten till inträde gäller till dagen innan den som ansöker om medlemskap fyller 65 år. Promemorians förslag har delvis en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna: Merparten av de remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller är positiva till förslaget. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* påpekar att förslaget kan leda till att en person kan begära inträde samma månad som han eller hon fyller 65 år men samtidigt inte ha rätt till ersättning enligt 22 § lagen om arbetslöshetsförsäkring. Arbetslöshetskassornas samorganisation anser det vidare önskvärt att regleringen för utträde enligt 36 § lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och rätten till ersättning enligt 22 § lagen om arbetslöshetsförsäkring harmoniseras. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* instämmer i förslaget, men anser att rätten till medlemskap bör överensstämma med rätten till ersättning. Kassen anser att det inte bör vara möjligt att söka inträde efter det att ersättningsrätten har upphört på grund av ålder. Kassen anser vidare att det är önskvärt att ett utträde enbart kan ske vid ett månadskifte. *Inspektionen för socialförsäkringen*, *Tjänstemännens Centralorganisation* och *Sveriges akademikers centralorganisation* har synpunkter på att rätten till arbetslöshetsersättning upphör redan vid 65 års ålder.

Skälen för regeringens förslag

Rätt till medlemskap och inkomstrelaterad ersättning

Ett medlemskap i en arbetslöshetskassa är av avgörande betydelse för vilken ersättning en arbetssökande kan få vid arbetslöshet. Arbetslöshetsförsäkringen består av en grundförsäkring och en inkomstbortfallsförsäkring. Den sökande måste uppfylla de allmänna villkoren (grundvillkoren) och ett arbetsvillkor för att vara berättigad till ersättning enligt grundförsäkringen. För att ha rätt till inkomstrelaterad ersättning krävs, utöver grundvillkoren, att den arbetssökande varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader och att han eller hon efter det senaste inträdet i kassen uppfyllt ett arbetsvillkor.

Förutsättningarna för att bli medlem i en arbetslöshetskassa framgår av 34 § lagen om arbetslöshetskassor. Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som vid ansökningstillfället förvärvsarbetar

och uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa, om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade. Rätt att bli medlem har dock inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år.

Enligt 36 § lagen om arbetslöshetskassor upphör medlemskapet i en arbetslöshetskassa utan uppsägning den dag medlemmen fyller 65 år. Bestämmelsen om att den som har fyllt 64 år inte har rätt till medlemskap kan fungera som en skyddsregel eftersom den som uppnått denna ålder och som nyinträder i en arbetslöshetskassa inte hinner vara medlem i tolv månader och upparbeta en rätt till inkomstrelaterad ersättning.

Konsekvenser av åldersgräns vid 64 år

Att ha en åldersgräns vid 64 år medför emellertid även vissa problem, t.ex. för migrerande arbetstagare och egenföretagare. Av artiklarna 61 och 65 i förordning nr 883/2004 följer att den som har arbetat i en annan medlemsstat inom EU/EES eller i Schweiz under vissa förutsättningar kan tillgodoräkna sig eller sammanlägga de anställnings-, egenföretagar- eller försäkringsperioder som han eller hon fullgjort där när rätten till arbetslöshetsersättning prövas i Sverige. Därigenom kan en arbetslös person beviljas inkomstrelaterad ersättning från Sverige eftersom en tillgodoräkningsbar försäkringsperiod från EU/EES eller Schweiz kan likställas med medlemskap i en svensk arbetslöshetskassa. Detta förutsätter dock att inträde beviljas i en svensk arbetslöshetskassa. Eftersom den som har fyllt 64 år inte har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa riskerar vissa personer att gå miste om inkomstrelaterad ersättning.

Åldersbegränsningen för rätt till medlemskap har identifierats som ett s.k. gränshinder för gränsarbetare i Parlamentariska socialförsäkringsutredningens delbetänkande (SOU 2011:74). Den har vidare varit föremål för prövning av Kammarrätten i Stockholm (mål nr 4799-14) som ansåg att bestämmelsen inte kunde tillämpas i förhållande till en migrerande arbetstagare som senast hade arbetat i ett annat land inom EU/EES. Domstolen ansåg att bestämmelsen kan hindra eller avskräcka en arbetstagare från att lämna landet för att arbeta i en annan medlemsstat. Enligt domstolen utgjorde bestämmelsen ett hinder för den fria rörligheten och den ansågs därigenom stå i strid med gemenskapsrätten.

Begränsningen medför även problem för den som fyllt 64 år och som redan är medlem i en svensk arbetslöshetskassa, men som bytt bransch eller av annan anledning vill eller behöver byta arbetslöshetskassa.

Rätten att bli medlem i en arbetslöshetskassa bör förlängas

Enligt regeringens bedömning inskränker den nuvarande åldersgränsen för rätt till medlemskap, utan tillräckliga skäl, individens möjlighet att bli medlem i en arbetslöshetskassa. Eftersom rätten till arbetslöshetsersättning upphör först vid månadsskiftet före den månad då en enskild fyller 65 år, riskerar vissa grupper att gå miste om inkomstrelaterad ersättning. Som anges ovan har åldersbegränsningen för rätt till medlemskap även bedömts stå i strid med gemenskapsrätten. Regeringen anser därför att rätten att bli medlem i en arbetslöshetskassa bör förlängas.

Det finns i dag två åldersgränser i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om arbetslöshetskassor, som båda förhåller sig till åldern 65 år. Enligt 22 § lagen om arbetslöshetsförsäkring upphör rätten till dagpenning vid månadsskiftet före den månad då den arbetslöse fyller 65 år. Medlemskapet i arbetslöshetskassan enligt 36 § lagen om arbetslöshetskassor upphör däremot först den dag medlemmen fyller 65 år.

I promemorian föreslås att rätten till inträde i en arbetslöshetskassa kopplas till bestämmelsen om när medlemskap i en arbetslöshetskassa upphör utan uppsägning, så att rätten till inträde skulle gälla till dagen före den dag då den som ansöker om medlemskap fyller 65 år. En sådan lösning skulle dock, som *Arbetslöshetskassornas Samorganisation* påpekar, kunna innebära att en person kan begära inträde samma månad som han eller hon fyller 65 år men samtidigt inte ha rätt till arbetslöshetsersättning. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser att rätten till medlemskap bör överensstämma med rätten till arbetslöshetsersättning och att det inte bör vara möjligt att söka inträde efter det att ersättningsrätten har upphört på grund av ålder. Regeringen anser att det är lämpligt att rätten till inträde i en arbetslöshetskassa överensstämmer med åldersgränsen för rätt till dagpenning. Rätten till medlemskap i en arbetslöshetskassa bör därför förlängas så att rätten att bli medlem gäller till månadsskiftet före den månad då den som ansöker om medlemskap fyller 65 år.

Som anges ovan kan visserligen den nuvarande gränsen för inträde till 64 år fungera som en skyddsregel för de som har fyllt 64 år. Det kan konstateras att en förlängning av åldersgränsen för rätten till inträde skulle kunna innebära en risk för att en person ansöker om nytt medlemskap i tron att han eller hon skulle kunna få rätt till inkomstrelaterad ersättning men ändå nekas sådan ersättning eftersom ett nytt medlemsvillkor inte hinner upparbetas innan utträde sker med anledning av 65-årsdagen. Det får dock förutsättas att arbetslöshetskassorna för en dialog med de som ansöker om medlemskap och upplyser om under vilka förutsättningar medlemskapet kan ge rätt till inkomstrelaterad ersättning.

Arbetslöshetskassornas samorganisation anser det önskvärt att regleringen för utträde och rätten till arbetslöshetsersättning harmoniseras. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* anser det önskvärt att ett utträde enbart ska kunna ske i ett månadsskifte. *Tjänstemännens Centralorganisation*, *Inspektionen för socialförsäkringen* och *Sveriges akademikers centralorganisation* har synpunkter på att rätten till arbetslöshetsersättning upphör redan vid 65 års ålder, t.ex. anser Tjänstemännens Centralorganisation att rätten till inkomstrelaterad ersättning ska gälla till den dag man fyller 67 år. Dessa synpunkter avser sådant som inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsarbete och kan därför inte tas om hand i denna proposition.

8 Delegering av beslut om fortsatt medlemskap

Regeringens förslag: En arbetslöshetskassas styrelse ska få uppdra åt kassaförestandaren att fatta beslut i ärenden om fortsatt medlemskap för en medlem som inte har betalat sin medlemsavgift eller ett särskilt uttaxerat belopp.

Ansvar för att fatta beslut i ärenden om omprövning av sådana beslut ska kvarstå hos styrelsen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Merparten av de remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller är positiva till förslaget. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* tillstyrker, men anser att det skulle vara mer effektivt om ärendena hanterades som övriga ärenden om medlemskap och arbetslöshetsersättning. *Småföretagarnas Arbetslöshetskassa* instämmer i förslaget, men anser att styrelsen även bör kunna uppdra åt kassaförestandare att fatta beslut i omprövningsärenden.

Skälen för regeringens förslag

Beslut om fortsatt medlemskap

Bestämmelser om när en medlem ska anses ha trätt ut ur arbetslöshetskassan finns i 45 § lagen om arbetslöshetskassor. Så anses vara fallet om medlemmen vid utgången av andra månaden efter den tid på vilken en medlemsavgift eller ett särskilt uttaxerat belopp belöper inte har betalat avgiften eller beloppet till kassan och inte heller har anmält ett förhållande på vilket befrielse från betalningsskyldighet kan grundas. Medlemmen ska då anses ha trätt ut ur kassan vid denna tidpunkt.

En arbetslöshetskassas styrelse får dock enligt 47 § lagen om arbetslöshetskassor medge en medlem som inte inom föreskriven tid betalat medlemsavgiften fortsatt medlemskap, även om han eller hon inte i rätt tid anmält ett förhållande som medför befrielse från betalningsskyldighet. Om det finns särskilda skäl, får styrelsen, även i andra fall medge fortsatt medlemskap. På samma sätt är det styrelsen som ska fatta beslut om att inte medge fortsatt medlemskap efter utträde på grund av bristande betalning (jfr HFD 2012 ref. 42).

En möjlighet till delegering bör införas

Styrelsen har, när det gäller beslut om fortsatt medlemskap efter bristande betalning, inte någon möjlighet att delegera sin beslutanderätt, vilket medför svårigheter i hanteringen för arbetslöshetskassorna.

En styrelse ägnar sig vanligen åt övergripande strategiska frågor som gäller arbetslöshetskassans verksamhet. Styrelsen är även lämpad att hantera ärenden av särskild natur. Hit hör t.ex. frågan om medlemskap

under speciella omständigheter, nämligen vid situationer där den enskilde på ett eller annat sätt motsätter sig att bli av med sitt medlemskap. De individärenden som styrelsen hanterar bör dock vara få, annars får styrelsen ett handläggningsansvar, vilket riskerar att ta tid från det ordinarie styrelsearbetet. Beslutsordningen vid handläggningen av dessa ärenden riskerar att leda till lång väntan på beslut för den enskilde, eftersom en arbetslöshetskassas styrelse rimligtvis inte kan upprätthålla samma handläggningstakt som den ordinarie handläggargenerationen. Det är viktigt att beslut om fortsatt medlemskap i dessa särskilda fall fattas på en hög nivå, men också att arbetslöshetskassans handläggning av ärenden sköts snabbt och effektivt. En möjlighet till delegering av beslut från styrelsen till kassaföreståndaren skulle innebära en avlastning för arbetslöshetskassornas styrelser och en effektivisering av arbetslöshetskassornas verksamhet.

En arbetslöshetskassas styrelse beslutar i dag med stöd av 37 § lagen om arbetslöshetskassor i ärenden om fränkännande eller uteslutning i fall där en medlem medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller låtit bli att anmäla ändrade uppgifter till en arbetslöshetskassa om förhållanden av betydelse för hans eller hennes rätt till ersättning. I denna typ av ärenden får emellertid styrelsen enligt 37 c § lagen om arbetslöshetskassor delegera beslutanderätten till arbetslöshetskassans kassaföreståndare. När denna möjlighet infördes var skälen i huvudsak desamma som de som nu anförs för att införa en möjlighet att delegera beslut om fortsatt medlemskap. Beslut att frånta en medlem sitt medlemskap eller tidigare upparbetade rättigheter, får enligt regeringens bedömning anses vara mer ingripande än beslut om att en medlem som inte betalat medlemsavgiften inom föreskriven tid, och som inte heller inom föreskriven tid angett godtagbara skäl för betalningsbefrielse får behålla sitt medlemskap eller inte. Regeringen anser därför att även de sistnämnda besluten bör kunna delegeras.

Arbetslöshetskassornas samorganisation tillstyrker förslaget om delegering men anser att det skulle vara mer effektivt för både arbetslöshetskassorna och medlemmarna om dessa ärenden hanterades som övriga ärenden om medlemskap och arbetslöshetsersättning, dvs. på handläggarnivå. Eftersom besluten i dessa fall innebär medgivande av fortsatt medlemskap, trots att medlemmen inte uppfyllt villkoren, är det enligt regeringens viktigt att besluten fattas på en högre nivå. Det är lämpligt att delegering i dessa fall får ske på samma sätt som i ärenden om fränkännande eller uteslutning, dvs. till kassaföreståndaren. Genom att delegering endast kan ske till kassaföreståndaren skapas också en överblick över tillämpningen av bestämmelsen inom arbetslöshetskassan. Regeringen anser därför att arbetslöshetskassans styrelse bör kunna delegera beslut om fortsatt medlemskap till kassaföreståndaren.

Småföretagarnas Arbetslöshetskassa anser att styrelsen även bör kunna uppdras åt kassaföreståndaren att fatta beslut i omprövningsärenden, då de individärenden som styrelsen hanterar bör vara få. Kassen anser också att omprövningsärendena riskerar att kräva en längre handläggningstid då de måste invänta ett styrelsemöte. Regeringen instämmer i att det är av stor vikt att även omprövningsärenden handläggs snabbt och effektivt. För att upprätthålla rättssäkerheten för den enskilde är det dock av vikt att sådana beslut fattas på en tillräckligt hög nivå. I likhet med vad som

gäller vid omprövning av beslut om uteslutning är det därför inte motiverat med en delegeringsmöjlighet vid omprövning. Regeringen anser alltså att delegeringsmöjligheten inte bör gälla vid omprövning av ärenden om fortsatt medlemskap.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 2 juli 2018.

Äldre bestämmelser om samordning av arbetslöshetsersättning och pension ska fortfarande gälla för ersättning som avser tid före ikraftträdandet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås ett ikraftträdande den 2 april 2018.

Remissinstanserna: *Landsorganisationen i Sverige, Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas arbetslöshetskassa* anser att ändringarna bör träda i kraft tidigare än den 2 april 2018. *Svenskt Näringsliv* önskar ett tidigare ikraftträdande av bestämmelserna om samordning av pension och arbetslöshetsförsäkring. *Landsorganisationen i Sverige, Arbetslöshetskassornas samorganisation* och *Småföretagarnas arbetslöshetskassa*, som är de enda remissinstanser som yttrat sig särskilt i frågan, är positiva till övergångsbestämmelsen. *Landsorganisationen i Sverige* förutsätter att de nya bestämmelserna för förtroendeuppdrag gäller från datum för ikraftträdande. *Arbetslöshetskassornas samorganisation* anser dock att det kan finnas behov av övergångsbestämmelser också gällande förtroendevalda. Organisationen anger bl.a. att avsaknaden av övergångsbestämmelser kan få till följd att en sökande som före ikraftträdandet haft ett förtroendeuppdrag parallellt med arbetslöshetsersättning och inte deklarerat detta, efter ikraftträdandet ändå kan tillgodogöra sig förtroendeuppdraget för återkvalificering till en ny ersättningsperiod. Vidare påtalar organisationen att ett förtroendeuppdrag som inte har tillgodoräknats vid fastställandet av ersättningsstorlek efter ikraftträdandet ändå kan komma att reducera den förtroendevaldes ersättning vid arbetslöshet.

Skälen för regeringens förslag: Ändringarna i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om arbetslöshetskassor bör träda i kraft så snart som möjligt, dvs. den 2 juli 2018.

Regeringen anser att det är angeläget att den nya bestämmelsen om samordning av arbetslöshetsersättning och pension får ett snabbt genomslag. Även den som vid ikraftträdandet har en pågående ersättningsperiod och tar ut eller har tagit ut pension bör omfattas av bestämmelsen. Den nya bestämmelsen bör därför tillämpas på arbetslöshetsersättning som avser tid efter ikraftträdandet. För ersättning som avser tid före ikraftträdandet bör däremot de äldre samordningsbestämmelserna fortfarande

gälla. Regeringen anser att en övergångsbestämmelse som anger detta bör införas.

Som *Arbetslöshetskassornas samorganisation* påpekar, kommer den föreslagna regleringen av förtroendeuppdrag i vissa fall att medföra skillnader i hur ett förtroendeuppdrag bedöms före och efter ikraftträdandet. Regeringen anser att det är angeläget att de nya bestämmelserna börjar tillämpas samtidigt för alla, så att parallella tillämpningar när det gäller förtroendeuppdrag kan undvikas. Regeringen konstaterar dessutom att den som efter ikraftträdandet får ersättningen minskad på grund av att förtroendeuppdraget jämföras med förvärvsarbete kommer att kunna använda förtroendeuppdraget för att uppfylla ett nytt arbetsvillkor. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte bör införas övergångsbestämmelser för ändringarna som gäller förtroendeuppdrag.

Regeringen bedömer att det inte heller finns behov av övergångsbestämmelser när det gäller förslaget om sammanhängande medlemskap eller ändringarna i lagen om arbetslöshetskassor.

10 Konsekvenser

10.1 Konsekvenser för statens budget

Förslaget om att tid med förtroendeuppdrag ska jämföras med förvärvsarbete beräknas medföra marginella kostnader för staten, men eftersom tillförlitlig statistik saknas utgår beräkningarna i stor utsträckning från antaganden. Förslaget skulle kunna medföra att fler personer som har förtroendeuppdrag får tillgodoräkna sig uppdraget när rätten till arbetslöshetsersättning prövas. Det kan emellertid även få till följd att vissa personer inte längre kan tillgodoräkna sig sina uppdrag i ett arbetsvillkor.

Förslaget om samordning av arbetslöshetsersättning och pension medför utgiftsökningar i arbetslöshetsförsäkringen. Utgiftsökningar uppstår dels med anledning av att dagsförtjänsten inte längre ska sänkas till 65 procent vid samordningen, dels med anledning av att samordningen upphör när pensionsuttaget återkallas. Förslaget beräknas omfatta omkring 950 personer per år och beräknas medföra ökade kostnader med knappt 7 miljoner kronor per år.

Förslaget om sammanhängande medlemskap bedöms inte få några ekonomiska konsekvenser.

Förslaget om att rätten till inträde i en arbetslöshetskassa ska förlängas väntas medföra att fler arbetssökande kan beviljas inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning i stället för grundärsättning. Förslaget bedöms omfatta få personer och beräknas medföra marginella kostnader för staten, men eftersom tillförlitlig statistik saknas utgår beräkningarna i stor utsträckning från antaganden. Förslaget bedöms medföra en viss utgiftsökning för anslaget för arbetslöshetsförsäkringen.

Förslaget som avser delegationsrätt för beslut om fortsatt medlemskap bedöms inte få några ekonomiska konsekvenser.

Försäkringskassan påpekar att förändringar i arbetslöshetsförsäkringen påverkar sjukförsäkringen och att utgifterna tillskrivs olika utgifts-

områden. Regeringen bedömer dock, liksom även Försäkringskassan, att det rör sig om en mycket marginell utgiftsökning. Prop. 2017/18:53

För de förslag som medför ökade kostnader har regeringen föreslagit ett tillskott från och med 2018 i budgetpropositionen för 2017 (se prop. utg.omr. 14, avsnitt 4.6.2).

10.2 Konsekvenser för arbetslöshetskassorna

Majoriteten av förslagen innebär förenklingar och möjlighet till mer effektiv handläggning. Sammantaget bedöms därför förslagen inte leda till några större kostnader för arbetslöshetskassornas administration.

Förslaget om samordning av pension och arbetslöshetsersättning och förslaget om att rätten till inträde i en arbetslöshetskassa ska förlängas bedöms kräva vissa mindre justeringar i arbetslöshetskassornas ärendehanteringssystem. Möjligheten för arbetslöshetskassornas styrelser att delegera vissa beslut om fortsatt medlemskap bör kunna korta handläggningstiderna.

10.3 Konsekvenser för jämställdheten

Fler män än kvinnor kommer att omfattas av förslaget om att tid med förtroendeuppdrag ska jämföras med förvärvsarbete, eftersom män i något större utsträckning än kvinnor är representerade bland dem som har politiska förtroendeuppdrag i kommuner och landsting. Då förslaget syftar till att enskilda i större utsträckning ska kunna förutse hur åtagandet av ett förtroendeuppdrag påverkar rätten till arbetslöshetsersättning skulle det kunna leda till att personer som tidigare inte har velat åta sig ett sådant uppdrag nu väljer att göra det.

Enligt uppgifter framtagna av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2013:64 s. 81) tar kvinnor i något större utsträckning än män ut pension vid sidan av arbetslöshetsersättning. De nya samordningsreglerna bör därför gynna något fler kvinnor än män.

Förslaget om sammanhängande medlemskap bedöms inte medföra några konsekvenser för jämställdheten.

Förslaget om förlängd rätt till inträde omfattar få individer och eventuella konsekvenser för jämställdheten bedöms därför vara små.

Förslaget om utökad delegering av vissa beslut om fortsatt medlemskap bedöms inte medföra några konsekvenser för jämställdheten.

10.4 Konsekvenser för kommunerna

Förslagen bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för kommuner och landsting. De bedöms inte heller medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

Förslaget om reglering av förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen syftar till att tydliggöra hur åtagandet av ett förtroendeuppdrag påverkar möjligheten att få arbetslöshetsersättning. Förslaget

Prop. 2017/18:53 skulle kunna medföra att fler väljer att åta sig förtroendeuppdrag i kommuner och landsting, vilket skulle vara en vinst för demokratin.

10.5 Konsekvenser för företag

Regelrådet bedömer att förslaget inte medför effekter av sådan betydelse för företag att Regelrådet yttrar sig i ärendet. Regeringens bedömning är att förslagen inte får några särskilda konsekvenser för små eller medelstora företag.

10.6 Konsekvenser för enskilda

Förslaget om reglering av förtroendeuppdrag i arbetslöshetsförsäkringen ger en ökad tydlighet för den som överväger att åta sig ett förtroendeuppdrag. Fler förtroendeuppdrag kan komma att beaktas när arbetsvillkor och ersättning prövas. Förslaget bedöms innebära fördelar för den som har ett sådant förtroendeuppdrag som omfattas av regleringen.

Förslaget till ny samordningsbestämmelse vid uttag av pension innebär att samma avdrag på dagpenningen ska göras oavsett vilken pension som den enskilde tar ut. Dessutom blir avdraget för den som har inkomstrelaterad ersättning och tar ut allmän ålderspension mindre. Avdraget kommer att upphöra om den sökande upphör med sitt pensionsuttag. Sammantaget innebär förslaget tydliga och enhetliga regler som blir lättare för den enskilde att förstå. Förslaget att samordningen ska upphöra vid återkallat pensionsuttag skulle kunna medföra att fler väljer att återgå till arbetslivet efter påbörjat pensionsuttag.

Genom klagörandet av medlemsvillkoret blir det tydligare för den enskilde vad som krävs för att få rätt till inkomstrelaterad ersättning.

Förslaget om att rätten till medlemskap ska förlängas innebär att den 64-åring som under ramtiden arbetat i en annan medlemsstat inte längre hindras från att kunna få inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning. Dessutom innebär det en möjlighet för den som fyllt 64 år att byta arbetslöshetskassa.

Möjligheten för en arbetslöshetskassas styrelse att delegera vissa beslut om fortsatt medlemskap bör för den enskilde leda till ett snabbare beslut och en process som är enklare att följa och förstå.

10.7 Konsekvenser ur ILO-perspektiv

Förslagen bedöms inte stå i strid med Sveriges åtaganden enligt någon ILO-konvention som ratificerats av Sverige.

10.8 Övriga konsekvenser

Om tid med förtroendeuppdrag kan tillgodoräknas när rätten till arbetslöshetsersättning prövas, kan det tänkas bli mer attraktivt att åta sig

sådana förtroendeuppdrag. Det skulle vara en vinst för demokratin om fler engagerade sig i politiska och fackliga förtroendeuppdrag. Prop. 2017/18:53

Förordning nr 883/2004 har som syfte att stärka skyddet för EU-medborgare som rör sig inom EU/EES-området. Förslaget om att ändra på åldersgränsen för rätt till medlemskap innebär att den som arbetat i en annan medlemsstat får samma möjlighet till inkomstrelaterad ersättning som en som arbetar i Sverige, vilket är i överensstämmelse med principen om likabehandling i artikel 4 i förordningen.

Förslagen bedöms inte få några särskilda konsekvenser för miljön.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

7 §

Förslaget behandlas i avsnitt 6.

Paragrafens ändras så att det av *första stycket* tydligt framgår att medlemsvillkoret, som för att vara uppfyllt kräver tolv månaders medlemskap, förutsätter att medlemskapet har varit sammanhängande.

I paragrafens *andra stycke*, som är nytt, införs en nödvändig upplysningsbestämmelse som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om vissa avbrott i medlemskapet som arbetslöshetskassan ska bortse från när medlemsvillkoret provas.

13 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.1.

Paragrafen är ny. Av *första stycket* framgår att tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning jämföras med förvärsarbete. Rätt till ledighet från anställning enligt lag har t.ex. nämndemän (4 kap. 7 a § rättegångsbalken), riksdagsledamöter (4 kap. 10 § regeringsformen), förtroendevalda i kommuner och landsting (4 kap. 11 § första stycket kommunallagen [1991:900]), fackligt förtroendevalda (6 § lagen [1974:358] om facklig förtroendemannans ställning på arbetsplatsen) och skyddsombud (6 kap. 5 § arbetsmiljölagen [1977:1160]).

Bestämmelsen är principiell. Det krävs alltså inte att den sökande faktiskt har beviljats ledighet från en anställning för att förtroendeuppdraget ska omfattas av bestämmelsen.

Av bestämmelsen följer bl.a. att tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning ska kunna tillgodoräknas när arbetsvillkoret provas och jämföras med förvärsarbete när bestämmelserna om ramtid, normalarbetstid och dagsförtjänst tillämpas.

I paragrafens *andra stycke* finns en bestämmelse som tydliggör att det som i första hand ska prövas är om tiden med förtroendeuppdrag ska anses som tid med förvärvsarbete enligt den allmänna bestämmelsen i 13 § första stycket 2. Det är alltså endast tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning när den förtroendevalde inte har haft någon bibehållen lön som jämförs med förvärvsarbete enligt första stycket.

26 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Hänvisningen till 27 § i *första stycket* tas bort med anledning av att den paragrafen upphävs. Bestämmelsen ändras också redaktionellt.

27 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Paragrafen, som innehåller en bestämmelse om samordning av arbetslöshetsersättning och allmän ålderspension eller annan pension som lämnas på grund av förvärvsarbete, upphävs.

Samordningsbestämmelser finns numera i 32 §.

31 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Hänvisningen till 27 § tas bort med anledning av att den paragrafen upphävs. Bestämmelsen ändras också redaktionellt.

32 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Paragrafens *första stycke* innehåller en bestämmelse om samordning av arbetslöshetsersättning och pension. Bestämmelsen ersätter tidigare bestämmelser i 27 och 32 §§ och innebär till skillnad från tidigare reglering att arbetslöshetsersättning och pension ska samordnas i ett steg för alla som tar ut pension. Bestämmelsen innebär också att samordning endast ska ske under tid som en sökande får pension utbetalad, vilket framgår av att avdrag ska göras om den sökande får pension. När pensionsuttaget upphör ska även avdraget på dagpenningen upphöra.

Bestämmelsen i *andra stycket* är en nödvändig upplysningsbestämmelse som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter hur pensionen ska omräknas till dagsbelopp.

33 §

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Paragrafen upphävs eftersom 27 § upphävs och 32 § får en ändrad lydelse.

44 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

I paragrafen införs en ny bestämmelse som innebär att förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning inte ska utgöra lämpligt arbete när bestämmelserna i 43 § och 43 a § om varning och avstängning från rätt till ersättning tillämpas.

Bestämmelsen innebär även att en sökande som utan godtagbart skäl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att ett sådant förtroendeuppdrag inte kommit till stånd enligt 43 a § inte ska stängas av från rätt till ersättning.

Bestämmelsen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har möjlighet att meddela föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning enligt 43–43 b §§ finns numera i 44 b §.

44 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.2.

Paragrafen är ny och innehåller en nödvändig upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har möjlighet att meddela föreskrifter om vad som ska anses utgöra godtagbart skäl och giltig anledning enligt 43–43 b §§. Bestämmelsen, som endast ändras redaktionellt, fanns tidigare i 44 a §.

46 b §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.3.

Paragrafen reglerar bl.a. tidpunkten för när en sökande som har fått ett beslut om fränkännande av rätt till arbetslöshetsersättning på nytt kan få ersättning utbetalad. Ändringen i *andra stycket* innebär att den sökande kan få ersättning på nytt, inte bara genom att under den tid som anges i paragrafen utföra förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§, utan även genom att utföra förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning. Bestämmelsen ändras också redaktionellt.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslaget behandlas i avsnitt 9.

Lagändringarna träder i kraft den 2 april 2018.

Av *punkt 2* framgår att för arbetslöshetsersättning som avser tid före ikraftträdandet gäller fortfarande de äldre bestämmelserna i 26, 31 och 32 §§ och bestämmelserna i de upphävda 27 och 33 §§. Det är alltså den tid som ersättningen avser som är avgörande för om det är de gamla bestämmelserna om samordning av arbetslöshetsersättning och pension eller den nya bestämmelsen i 32 § som ska tillämpas och inte tidpunkten för beslutet. Det innebär att även den som vid ikraftträdandet har en pågående ersättningsperiod och tar ut eller har tagit ut pension kommer att få den arbetslöshetsersättning som avser tid från och med ikraftträdandet beräknad enligt den nya samordningsbestämmelsen.

11.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

34 §

Förslaget behandlas i avsnitt 7.

I paragrafen regleras rätt till medlemskap i en arbetslöshetskassa.

Bestämmelsen i *första stycket* om att den som har fyllt 64 år inte har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa är borttagen.

Bestämmelsen om att den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa inte har rätt till medlemskap flyttas till *andra stycket* och ändras redaktionellt.

I *tredje stycket* införs en bestämmelse genom vilken åldersgränsen för rätt till medlemskap i en arbetslöshetskassa förlängs så att rätten gäller till månadsskiftet före den månad då den som ansöker om medlemskap fyller 65 år. Det innebär att åldersgränsen för medlemskap i en arbetslöshetskassa överensstämmer med vad som gäller för rätt till dagpenning enligt 22 § fjärde stycket lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Bestämmelsen om när inträde i kassan ska anses ha skett finns numera i 34 a §.

34 a §

Förslaget behandlas i avsnitt 7.

Paragrafen är ny och innehåller en bestämmelse om när inträde i en arbetslöshetskassa ska anses ha skett. Bestämmelsen, som endast ändras redaktionellt, fanns tidigare i 34 § andra stycket.

47 §

Förslaget behandlas i avsnitt 8.

Bestämmelsen i *tredje stycket*, som är nytt, ger en arbetslöshetskassas styrelse möjlighet att till kassaföreståndaren delegera rätten att fatta beslut i ärenden om fortsatt medlemskap för en medlem som inte har betalat sin medlemsavgift eller ett särskilt uttaxerat belopp. I ärenden om omprövning av sådana beslut som avses i bestämmelsen kan beslutanderätten dock inte delegeras. Vid omprövning är det därför fortfarande alltid styrelsen som fattar beslut.

Denna promemoria innehåller förslag till ändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Det föreslås att tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning ska jämföras med tid med förvärvsarbete. Det föreslås också att dagar med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning ska tillgodoräknas vid prövning av om en sökande som frångått ersättning har arbetat 80 dagar och därmed på nytt ska kunna beviljas ersättning. Det föreslås vidare att förtroendeuppdrag inte ska anses utgöra lämpligt arbete vid tillämpning av bestämmelserna om varning och avstängning.

Det föreslås att om en sökande får allmän ålderspension eller annan pension som lämnas på grund av förvärvsarbete ska dagpenningen minskas med pensionen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås kunna meddela föreskrifter om hur pensionen ska omräknas till dagsbelopp.

Vidare föreslås det att det ska framgå tydligt av lag att rätten till inkomstrelaterad ersättning förutsätter medlemskap i en arbetslöshetskassa under minst tolv sammanhängande månader. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås kunna meddela föreskrifter om avbrott i medlemskapet som arbetslöshetskassan ska bortse från vid prövning av medlemsvillkoret.

Det föreslås även att rätten att bli medlem i en arbetslöshetskassa ska gälla till och med dagen före den dag då medlemskapet upphör utan uppsägning.

Slutligen föreslås att det ska vara möjligt för en arbetslöshetskassas styrelse att delegera vissa beslut om bibehållet medlemskap till kassa-föreståndaren.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 april 2018.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring¹

dels att 27 och 33 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 7, 26, 31, 32 och 46 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 8 a, 13 b och 45 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

7 §²

Ersättning enligt inkomstbortfallsförsäkringen lämnas till den som varit medlem i en arbetslöshetskassa under minst tolv *sammanhängande* månader, under förutsättning att medlemmen efter det senaste inträdet i kassan uppfyllt arbetsvillkoret enligt 12–14 §§ (medlemsvillkor).

8 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om avbrott i medlemskapet som arbetslöshetskassan ska bortse från vid prövning av medlemsvillkoret.

13 b §

Som tid med förvärvsarbete jämställs även tid med förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till ledighet från anställning.

26 §³

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 §, 27 a § eller 30 §, lämnas dagpenning med ett

Om inte annat följer av 25 § andra stycket, 27 a § eller 30 §, lämnas dagpenning med ett belopp

¹ Senaste lydelse av 27 § 2002:205.

² Senaste lydelse 2009:667.

³ Senaste lydelse 2012:413.

belopp som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst.

– 80 procent under de första 200 dagarna av ersättningsperioden, och

– 70 procent under resten av ersättningsperioden.

När det bestäms med vilken procentsats ersättning ska lämnas ska dag då en sökande fått aktivitetsstöd för deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program jämföras med ersättningsdag enligt denna lag. Dagar före den 1 januari 2007 beaktas inte.

som motsvarar följande procentsatser av den sökandes dagsförtjänst.

– 80 procent under de första 200 dagarna av ersättningsperioden, och

– 70 procent under resten av ersättningsperioden.

31 §⁴

Får en sökande med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26–30 §§ och ersättningen.

Får en sökande med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från någon annan än arbetslöshetskassan, får dagpenning lämnas med högst skillnaden mellan det högsta belopp som får lämnas enligt 26 och 27 a–30 §§ och ersättningen.

32 §

Dagpenning i form av inkomstrelaterad ersättning enligt 27 § skall minskas med 1/260 av års pensionen. Motsvarande avdrag skall göras på dagpenning i form av grundbelopp, om den sökande tillerkänts ålderspension eller annan pension på sätt som anges i 27 §.

Får en sökande allmän ålderspension eller annan pension som lämnas på grund av förvärvsarbete, ska dagpenningen minskas med pensionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om hur pensionen ska omräknas till dagsbelopp.

45 a §⁵

Med lämpligt arbete i 43 och 43 a §§ och med anställning i 43 a § avses inte förtroendeuppdrag som enligt lag ger rätt till

⁴ Senaste lydelse 2009:666.

⁵ Tidigare 45 a § upphävd genom 2013:152.

46 b §⁶

Ett beslut om fränkännande av rätt till ersättning gäller från och med den dag då arbetslöshetskassan inledde utredning av det förhållande som ligger till grund för beslutet. I beslutet ska denna tidpunkt anges.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket.

Ersättning får betalas ut på nytt först sedan den sökande har utfört förvärvsarbete som avses i 12 och 13 §§ *eller förtroendeuppdrag som avses i 13 b §* under 80 dagar från den tidpunkt som avses i första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 2 april 2018.
 2. För arbetslöshetsersättning som avser tid före ikraftträdandet gäller 26, 31 och 32 §§ i den äldre lydelsen och de upphävda 27 och 33 §§.

⁶ Senaste lydelse 2013:152.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor

dels att 34 och 47 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 34 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §¹

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som vid ansökningstillfället förvärvsarbetar och uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa, om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade. *Rätt att bli medlem har dock inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa eller har fyllt 64 år.*

När medlemskap i arbetslöshetskassan beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

Rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa har var och en som vid ansökningstillfället förvärvsarbetar och uppfyller villkoren i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde. Även den som vid ansökningstillfället inte arbetar har rätt att bli medlem i en arbetslöshetskassa, om han eller hon uppfyllde villkoren när han eller hon senast arbetade.

Rätten att bli medlem gäller till och med dagen före den dag som anges i 36 §.

Rätt att bli medlem har dock inte den som är medlem i en annan arbetslöshetskassa.

34 a §²

När medlemskap i en arbetslöshetskassa beviljas anses inträdet i kassan ha skett första dagen i den kalendermånad när ansökan om medlemskap gjordes.

47 §

En arbetslöshetskassas styrelse får medge att en medlem får fortsätta att vara medlem, även om medlemmen låtit bli att inom den tid som framgår av 45 § anmäla ett förhållande som befrielse från betalnings-skyldighet kan grundas på.

¹ Senaste lydelse 2009:665.

² Tidigare 34 a § upphävd genom 2009:665.

Om det finns särskilda skäl, får styrelsen även i andra fall än som sägs i första stycket besluta att en medlem får fortsätta att vara medlem även om medlemmen inte inom den tid som framgår av 45 § betalat medlemsavgiften eller ett särskilt uttaxerat belopp.

En kassaföreståndare får efter uppdrag från styrelsen fatta beslut i ärenden som avses i första och andra styckena, utom när det gäller omprövning.

Denna lag träder i kraft den 2 april 2018.

Remissinstanser som har gett in yttrande

Arbetsförmedlingen, Arbetslöshetskassornas samorganisation, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Stockholm, ILO-kommittén, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Kammarrätten i Göteborg, Landsorganisationen i Sverige, LO-TCO Rättsskydd AB, Pensionsmyndigheten, Regelrådet, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Kommuner och Landsting och Tjänstemännens Centralorganisation

Remissinstanser som har inbjudits men inte har gett in något yttrande

Företagarna

Övriga som har yttrat sig

Civos – Civilsamhällets organisationer i samverkan, Fysioterapeuterna, Lärarnas Riksförbund, PTK, Småföretagarnas Arbetslöshetskassa och Sveriges kristna råd

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2017-06-20

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Annika Brickman samt justitierådet Svante O. Johansson.

Ändringar i lagen om arbetslöshetskassor

Enligt en lagrådsremiss den 15 juni 2017 har regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Emma Görnerup Cardell.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Arbetsmarknadsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 november 2017

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Y Johansson, M Johansson, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Hellmark Knutsson, Bolund, Damberg, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Eriksson, Skog, Ekström, Fritzon, Eneroth

Föredragande: statsrådet Ylva Johansson

Regeringen beslutar proposition Nya regler i arbetslöshetsförsäkringen om bland annat förtroendeuppdrag och pension